

JOAN FUSTER I LA NOSTRA NACIÓ: IMPLICACIONS DIDÀCTIQUES.

S'ha dit quasi tot sobre el que Fuster ha representat dins el procés de recobriment nacional i cultural dels Països Catalans. La seva mort ha estat -tristament- un motiu més per il·lustrar-nos sobre totes les tasques que va emprendre. Per la meua part no vaig a repetir algunes de les consideracions que s'han fet -afortunadament de manera suficient- sobre els seus textos. Sí que m'agradaria comentar l'insuficient ressò que ha tingut la seva obra "catalanista" pel que fa a les seves implicacions pedagògiques i didàctiques. Obra i tasca que reivindica la ferma reconstrucció de la nostra nació a partir del respecte a les particularitats dels diferents països que la integren (Illes Balears, País Valencià, Principat de Catalunya, Catalunya Nord). Algunes preguntes ens podrien servir per aclarir de què estic parlant concretament: Per què a les escoles de les Illes -i a les valencianes i principatines- no hi ha una atenció especial a l'estudi de la realitat de la resta dels PP.CC.? ¿Com és possible que després de 15 anys de democràcia encara no s'hagi engegat una tasca pedagògica i didàctica que diferenciï l'estudi dels Països Catalans del de la resta de l'Estat Espanyol a les matèries en què habitualment es fan servir marcs geogràfics -Ciències Socials i Naturals-?

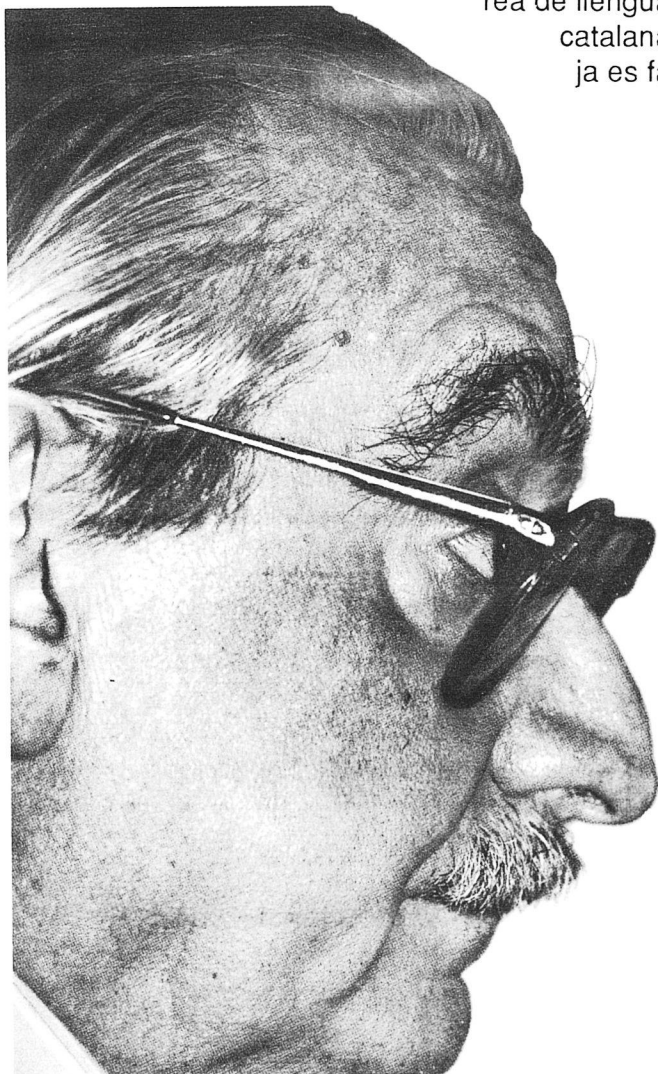
Sí, ja sé que és cert que quan ni tan sols la realitat més pròxima a l'alumne (Mallorca, Menorca, Pitiüses,...) era considerada a l'escola ja era una gran avenç incorporar-la. És cert també que ha estat un gran esforç per part del professorat de tots els nivells incorporar l'estudi de la nostra llengua i literatura, així com la realització en català de la resta de les assignatures, cada vegada a més escoles. I tot això a costa d'hores de reciclatge que s'han fet fora de l'horari escolar i en temps lliure. D'acord, ja hi havia massa feina en treballar aspectes més prioritaris, però potser és ja l'hora d'introduir d'una manera significativa aquesta atenció especial al

Principat de Catalunya i al País Valencià que deia a la pregunta. No podem posar en el mateix sac Cantàbria o Canàries i la resta dels Països Catalans. I no sols per raons culturals i històriques. Quan el President Canyelles, en el seu darrer discurs d'investidura explicava que les Illes Balears no poden quedar al marge del desenvolupament econòmic de l'Eix Mediterrani (que des del sud de França arriba fins a Alacant), estava dient en altres paraules que els Països Catalans també formen una regió econòmica que cal tenir ben comunicada en benefici de tots. Es a dir, tant a nivell de transports i comunicacions (Barcelona, València) com a nivell geogràfic (clima, vegetació) i econòmic (fenomen turístic a la costa amb totes les conseqüències, gran diferència dels doblers destinats a inversions públiques respecte als ingressos d'Hisenda als PP.CC.) tenim tantes coincidències i objectius en comú, (a més de la unitat cultural i històrica), que ho hem de reflectir a la pràctica didàctica. A més a més, tenim els fonaments pedagògics al nostre costat. En aquest aspecte cal considerar l'atenció especial a la resta dels PP.CC com un eixamplament de la teoria en la que ens basam per conèixer bé el propi país de l'alumne -Mallorca, Menorca, Pitiüses-. Això és, una coneixença real de la pròpia cultura passa per una coneixença de la resta del territori que comparteix la pròpia cultura. També tenim al nostre costat els fonaments legals: si l'Estatut d'Autonomia parla de la llengua i la cultura de les Illes Balears com una llengua i una cultura compartides, si el mateix estatut esmenta la col.laboració que s'ha de tenir amb altres CC.AA. de la mateixa llengua i cultura, si la Constitució espanyola ordena especial respecte i protecció a les llengües i cultures no castellanès - art. 3, apt. 3- (i és clar que no es pot protegir ni respectar el que no es coneix bé), si la mateixa constitució esmenta que s'ha de fomentar -atr. 149, apt. 2- la cooperació cultural entre les diverses comunitats autònomes, quina manera millor de

fomentar aquesta "cooperació" que començar a conèixer millor a les més "pròximes" en tots els aspectes?.

D'altra banda, la incorporació política a Europa (econòmicament ja fa estona que hi estam incorporats -turisme-) dóna bones raons per "incorporar" a aquest estudi el Rosselló que, en el cas de Mallorca està reforçat per raons històriques (només cal pensar en la sensació que tenen els nins i nines mallorquins quan a Perpinyà se'ls porta a veure el Palau dels Reis de Mallorca).

Sí, ja sé que a l'àrea de llengua catalana ja es fa

un poc tot això quan s'estudia el domini lingüístic, quan s'estudien escriptors de tots els PP.CC., quan es fa història de la llengua i de la literatura catalanes, quan s'estudien els dialectes, quan s'esmenten les àrees més amenaçades per la substitució lingüística, quan es fa la poquíssima socio-lingüística (si es fa).

Però això és clarament insuficient, és clarament anormal si volem un futur digne dins l'Europa dels ciutadans i dels pobles que estam construint, si volem una normalització cultural com la que tenen les llengües i cultures normals, si volem, en definitiva, ser un país normal.

Així, idò, hauríem de començar a realitzar experiències interdisciplinars. Experiències interdisciplinars que, per altra banda, no sols responen a la metodologia dels cicles mitjà i superior sinó que a més s'esmenten explícitament en els **PROGRAMES OFICIALS DE LA LLENGUA CATALANA A PREESCOLAR I EGB**, editats per la Conselleria de Cultura Educació i Esports, a la introducció dels quals (pàg.8) se'ns assenyala que " Els programes, els llibres de text, el material didàctic, etc. són recursos importants i necessaris. Però en cap cas no poden substituir el professor. *Les iniciatives docents i discents, les explicacions i les matisacions, la proposta d'activitats creatives són accions que sols poden dur a terme els professors i els alumnes conjuntament*, que mai no podran esser substituïdes per uns programes. En conseqüència, creiem que el professorat és la peça fonamental de la programació i, per tant, la millora de l'acció docent no pot esser sols una millora dels programes sinó, sobretot, una millora dels recursos docents". També les orientacions al cicle superior deixen ben clar que "A partir d'uns objectius mínims que cal aconseguir, els mestres tendran una flexibilitat per aplicar unes metodologies pròpies presidides sempre per les següents característiques fonamentals: *coordinació, adaptació i equiparació*"(Introducció al cicle superior, pàg. 79). No cal dir que els tipus d'experiències interdisciplinars poden ser ben

setembre
octubre
1992

variats; així, quan a literatura catalana s'estudii qualsevol autor actual es pot aprofitar l'àrea de Ciències Socials per realitzar un estudi introductor del seu país, i el mateix quan s'estudiïn els dialectes o s'esmentin aspectes de la cultura tradicional (Misteri d'Elx, rondalles, cançoners, refranyer,...).

També la història de la llengua catalana dels programes de català pot connectar-se amb a història general dels nostres països i, d'aquesta manera començar a establir una història dels Països Catalans diferenciada (aspecte aquest que nominalment ja consta un poc en els programes d'història com a la Corona d'Aragó). D'altra banda, a l'hora d'estudiar geografia i economia de l'Estat Espanyol hauríem de posar especial esment i diferenciar el País Valencià i el Principat de Catalunya de la resta de l'estat per les raons exposades. Un exemple concret seria el fenomen turístic amb la seva problemàtica que es podria estudiar connectada amb les costes principatines i valencianes.

En definitiva, crec que el legat intel·lectual i cívic de Joan Fuster ens obliga a tots a fer aquestes reflexions.

Ferràn Pastor i Belda

